

Paweł Czechowski, Grzegorz Jędro

ZIMOWANIE MEW *LARIDAE* NA ODRZE W SŁUBICACH (ZIEMIA LUBUSKA)

Wintering of gulls *Laridae* on the Odra river in Słubice (Lubuska Land)

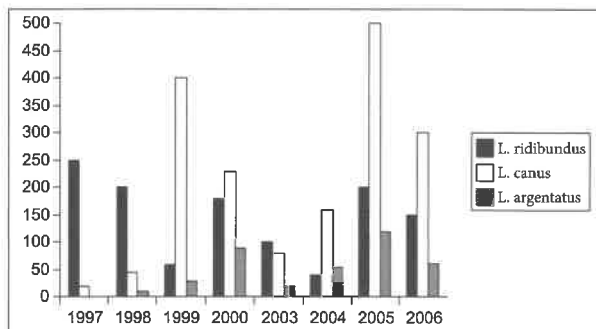
Abstract

In the years 1997-2006 gulls wintering at the city section of the Odra river in Słubice (Lubuska Land) were counted. The counts were effected in 1997-2000 and 2003-2006. The records indicate wintering of seven species of the gull: black-headed gull *Larus ridibundus*, common gull *L. canus*, lesser black-backed gull *L. fuscus*, herring gull *L. argentatus*, Caspian gull *L. cachinnans*, yellow-legged gull *L. michahellis* and greater black-backed gull *L. marinus*. Four species came to winter every year: black-headed gull, common gull, herring gull and, in the second count period, Caspian gull. The Odra river valley in Słubice is one of a few places in Lubuska Land where regular wintering of gulls was confirmed. Number of wintering birds changed from year to year, which was most likely due to different

KEY WORDS: wintering of gulls, *Laridae* Odra river.

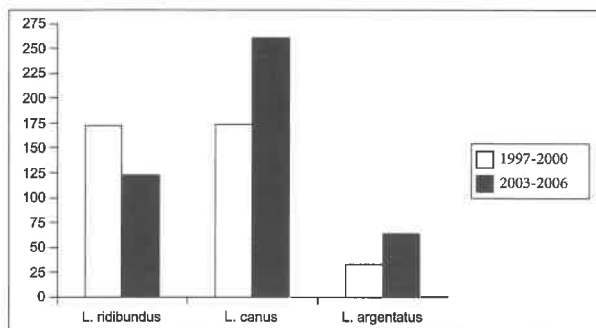
W latach 1997-2006 prowadzono obserwacje zimujących ptaków na granicznym odcinku Odry w Słubicach w województwie lubuskim. Po stronie niemieckiej na tej wysokości znajduje się Frankfurt nad Odrą. Omawiany odcinek leży w mezoregionie Lubuski Przełom Odry (Kondracki 1988). Ptaki liczone w dwóch okresach czteroletnich: lata 1997-2000 oraz 2003-2006. Liczenia prowadzono w styczniu, wykorzystano także kilka obserwacji rzadszych gatunków z grudnia i lutego. Liczenia prowadzono na miejskim odcinku rzeki oraz na łąkach przy południowej części miasta. W pierwszym okresie badań mewy z grupy mew srebrzystych *Larus argentatus* sensu lato traktowano łącznie. W drugim okresie badań, dzięki wzrostowi wiedzy na temat rozpoznawania mewy białołowej *Larus cachinnans* (Faber i Neubauer 2001) rozróżniano oba gatunki. Na przedstawionych wykresach liczebność obu gatunków zsumowano jako *Larus argentatus*.

W opisywanych latach na Odrze w Słubicach stwierdzono zimowanie siedmiu gatunków mew, z tego cztery gatunki zimowały regularnie. Poniżej przedstawiono przegląd obserwowanych gatunków.

Ryc. 1. Liczba osobników śmieszki *Larus ridibundus*, mewy pospolitej *L. canus* i mewy srebrzystej *L. argentatus* podczas styczniowych liczeń na Odrze w Słubicach w latach 1997-2000 i 2003-2006.

Fig. 1. Number of individuals of *Larus ridibundus*, *L. canus* and *L. argentatus* during January counts on the Odra river in Słubice in the years 1997-2000 and 2003-2006.

Ryc. 2. Średnie liczebności śmieszki *Larus ridibundus*, mewy pospolitej *L. canus* i mewy srebrzystej *L. argentatus* podczas styczniowych liczeń na Odrze w Słubicach w latach 1997-2000 (słupek biały) i w latach 2003-2006 (słupek czarny).

Fig. 2. Average numbers of *Larus ridibundus*, *L. canus* and *L. argentatus* during January counts on the Odra river in Słubice in the years 1997-2000 (white bar) and 2003-2006 (black bar).

Śmieszka *Larus ridibundus*. Obserwowana co roku, najliczniej 250 ptaków w styczniu 1997 roku, najmniej 40 osobników w 2004 roku (ryc. 1). Zauważono spadek liczebności śmieszki między dwoma badanymi okresami (ryc. 2).

Mewa pospolita *Larus canus*. Najliczniejsza mewa, maksymalnie obserwowano 500 ptaków w 2005 roku, najmniej 20 osobników w 1998 roku (ryc. 1). Odnotowano wzrost liczebności zimujących mew pospolitych między badanymi okresami (ryc. 2).

Mewa żółtonoga *Larus fuscus*. Stwierdzono trzy pojedyncze ptaki: 14.12.2002 – młody (1 zima), 3.01.2004 – dorosły podgatunku *graellsii/heuglini* (Czechowski et al. 2004) oraz 7.01.2006 – młody (1 zima).

Mewa srebrzysta *Larus argentatus sensu lato*. Obserwowana każdej zimy, maksymalnie 120 osobników w 2005 r., najmniej w 1997 r. – 1 ptak (ryc. 1). Liczniejsza w drugim okresie prowadzenia obserwacji (ryc. 2).

Mewa białogłowa *Larus cachinnans*. Obserwowane tylko w drugim okresie liczeń, co wynikało z większej znajomości cech rozpoznawczych oraz zwracania większej uwagi na ten gatunek. Maksymalnie stwierdzono 30 ptaków 28.12.2004.

Mewa romańska *Larus michahellis*. Jednej pewnej obserwacji dorosłego ptaka dokonano 12.02.2005.

Mewa siodłata *Larus marinus*. Pojedyncze ptaki stwierdzono: 7.01.2000 – młody (3 rok) (Czechowski et al. 2004), 28.12.2004 – dorosły oraz 7.01.2006 – dorosły.

Przedstawione obserwacje wykazały, że Odra w Słubicach – jako jedno z niewielu na Ziemi Lubuskiej (Jermaczek et al. 1995, dane własne) – stanowi regularne zimowisko dla czterech gatunków mew. W innych większych miastach nad Odrą w woj. lubuskim (Nowa Sól, Krosno Odrz.) mewy zimą spotykano sporadycznie i większość obserwacji dotyczyła ptaków przelotnych (Bocheński et al. 2006). Stałym zimowiskiem mew na Ziemi Lubuskiej jest dolina Warty, głównie między Gorzowem Wlkp. a Kostrzynem oraz miejskie wysypisko śmieci w Gorzowie Wlkp. (Jermaczek et al. 1995).

Zanotowany wzrost obserwacji „dużych” mew w Słubicach jest zbieżny ze wzrostem populacji lęgowej tych mew w Polsce (Tomiałojść i Stawarczyk 2003) oraz wzrostem liczebności ptaków w okresie połęgowym w innych regionach kraju (Neubauer-Zagalska 2004). Liczniej w ostatnich latach mewy srebrzyste i białogłowe obserwowano także w innych miejscach doliny Odry (Bocheński et al. 2006, dane własne) oraz na zbiornikach na Bobrze w okolicy Krosna Odrzańskiego (dane własne).

Wzrost wiedzy na temat rozpoznawania „dużych” mew (Faber i Neubauer 2001) przyczynił się do liczniejszych i regularnych obserwacji mewy białogłowej w dolinie Odry i całym regionie, wcześniej niewidywanej (nierozpoznawalnej) (Jermaczek et al. 1995). Stwierdzono także drugi gatunek z wyodrębnionej grypy – mewę romańską, która jest regularnie obserwowana na południu kraju i w środkowej Polsce, sporadycznie także zimą (Faber i Neubauer 2001, Neubauer et al. 2005).

Liczniesze zimowanie mew pospolitych w drugim okresie i duże wahania liczebności w poszczególnych zimach mogą wynikać z różnych warunków atmosferycznych panujących w danym roku, na co wskazują także inni autorzy (Dombrowski 1994, Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

Zmiany liczebności śmieszki, podobnie jak w przypadku mewy pospolitej, wynikać mogą najprawdopodobniej z odmiennych warunków atmosferycznych panujących w danej zimie. Podczas surowych zim mewy mogą bardziej skupiać się w mieście, gdzie panują łagodniejsze warunki, a ptaki wodne regularnie dokarmiane są przez ludzi.

W stadach liczących kilkaset mew dokonano kilku stwierdzeń mewy siodłatej. Mewa ta w miarę regularnie obserwowana jest w dolinie dolnej Odry (Z. Kajzer, inf. ustne) oraz w Parku Narodowym Ujście Warty (dane własne). Natomiast na Odrze powyżej Słubic do 2006 roku stwierdzona była tylko trzy razy w okresie migracji (Bocheński et al. 2006, dane własne). Zanotowano także przypadki zimowania mew żółtonogich. Gatunek ten stwierdzono na Odrze w Słubicach także w styczniu 1982 roku (Becker 2000). Zimowanie tej mewy w Polsce nie jest do końca jasne i gatunek ten należy do rzadko widywanego w tym okresie roku (Sikora 1996, Tomiałojć i Stawarczyk 2003). W ostatnich latach obserwowana zimą bardziej regularnie, szczególnie w miejscach dużych koncentracji mew (Neubauer i Maniakowski 2002).

LITERATURA

- BECKER J. 2000. Die Vögel des Stadtkreises Frankfurt (Oder).
- BOCHEŃSKI M., KAJZER Z., CZECHOWSKI P., JĘDRO G., CICHOCKI J., RUBACHA S., SIDELNIK M., WĄSIKI A. 2006. Awifauna przelotna i zimująca środkowego odcinka doliny Odry. Ptaki Śląska 16: 123-161.
- CZECHOWSKI P., BOCHEŃSKI M., JĘDRO G., KAJZER Z., RUBACHA S., SIDELNIK M., WĄSICKI A. 2004. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane w województwie lubuskim w latach 1990-2004. Not. Orn. 45: 251-236.
- DOMBROWSKI A. 1994. Znaczenie śródlądzia Polski w zimowaniu ptaków wodnych. Not. Orn. 35: 115-125.
- FABER M., NEUBAUER G. 2001. Zimowanie mew białogłowych *Larus cachinnans* na śródlądziu Polski i problemy ich identyfikacji. Not. Orn. 42: 233-256.
- JERMACZEK A., CZWAŁGA T., JERMACZEK D., KRZYŚKÓW T., RUDAWSKI W., STAŃKO R. 1995. Ptaki Ziemi Lubuskiej; monografia faunistyczna. Wyd. Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- KONDRACKI J. 1988. Geografia fizyczna Polski. PWN, Warszawa.
- NEUBAUER G., MANIAKOWSKI M. 2002. Występowanie mewy żółtonogiej *Larus fuscus* w Toruniu w latach 1991-2001. Taksonomia i identyfikacja podgatunków. Not. Orn. 43: 83-105.

- NEUBAUER G., FABER M., ZAGALSKA-NEUBAUER M. 2005. Występowanie mewy srebrzystej *Larus argentatus*, mewy białogłowej *Larus cachinnans* i mewy romańskiej *Larus michahellis* w środkowej Polsce w cyklu rocznym. Not. Orn. 46: 61-76.
- SIKORA A. 1996. O częstości zimowania mewy żółtonogiej (*Larus fuscus*) w Polsce. Not. Orn. 37: 338-342.
- TOMIAŁOJĆ L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- ZAGALSKA-NEUBAUER M. 2004. Wzrost liczebności mew z kompleksu mewy srebrzystej *Larus argentatus* w Wielkopolsce w latach 1990-2001. Not. Orn. 45: 159-168.

Adres autorów:

Paweł Czechowski
Instytut Turystyki i Rekreacji PWSZ w Sulechowie
ul. Armii Krajowej 51
66-100 Sulechów
e-mail: paczech@wp.pl

Grzegorz Jędro
Muzeum Bociana Białego
Kłopot 24
69-108 Cybinka
e-mail: rufinus@o2.pl